

I

Era una ocasió, em va semblar —la perspectiva d'una gran reunió—, per buscar per l'estació altres possibles amics, i fins i tot possibles enemics, que podia ser que hi anessin. Tals premonicions, en efecte, engendraven temors quan no aconseguien d'engendrar esperances, encara que caldria afegir que de vegades, en casos semblants, es donaven equívocs força encertats. Un era mirat de manera esquerpa, en el compartiment, per persones que l'endemà, havent esmorzat, es demostrarien encantadores; a un se li adreçaven persones la sociabilitat de les quals apareixia després força empobrida; i un es confiava a uns altres que no tornarien a aparèixer més..., ja que només anaven a Birmingham. No obstant això, tot seguit que vaig veure en Gilbert Long a l'andana, una mica allunyat, vaig saber que era un dels convidats. No era tant que m'ho hagués dictat el desig com que recordés haver-lo vist a Newmarch més d'un cop. Era amic de la casa —no es dirigia pas a Birmingham—. Però, al mateix temps, confiava tan poc que em reconegués que em vaig aturar abans d'arribar al vagó al costat del qual es trobava i vaig buscar un seient que no fos massa a prop del seu.

L'havia vist només a Newmarch, un lloc d'un encant tan especial que creava un cert vincle entre els seus invitats; però, en altres ocasions, ell havia donat sempre tan poques mostres de conèixer-me que no podia sinó considerar-lo estúpid, a menys que el considerés impertinent. Veritablement era estúpid, i a aquest

respecte no hi pintava res, a Newmarch; però també tenia, sens dubte, la seva idiosincràsia, que aplicava sense criteri. Em vaig preguntar, mentre veia posar el meu equipatge en el meu racó, què és el que Newmarch devia veure en ell..., perquè sempre havia de veure alguna cosa abans de donar un senyal. Potser era la seva bona aparença, que era sorprenent, el que li obria les portes; l'alçària de més d'un metre vuitanta, els cabells curts i de rínxols menuts, la seva cara ufanosa, grossa i sense barba. Era un preciós moble humà, feia que un grup petit semblés més nombrós. Almenys aquesta era la impressió que m'havia suscitat abans de tornar a saltar a l'andana, i al principi va poder armar-me només de sorpresa quan el vaig veure venir cap a mi com si volgués saludar-me. Encara que finalment hagués decidit tractar-me com un conegut, era natural que fos ell qui s'arribés fins a mi. Això va ser, doncs, el que va fer, i amb una consciència tan clara, m'apresso a afegir, que al cap d'un minut estàvem parlant plegats com si estiguéssim acostumats a una fàcil intimitat. Era força ben plantat, ara ho comprovava, però no tant com m'havia semblat recordar; d'altra banda, les seves maneres havien guanyat inconfusiblement en soltesa. Es va referir a les nostres trobades anteriors i als nostres contactes comuns; s'alegrava que hi anés; va treure el cap al meu compartiment i el va considerar millor que el seu. Al cap d'un minut va cridar un mosso perquè li traslladés les coses, i mentre la seva atenció estava concentrada en això vaig albirar alguns altres membres de la comitiva, que estaven buscant o ja havien trobat lloc.

Això va durar fins que en Long va tornar amb el mosso i amb una senyora que jo no coneixia, i a qui, pel que sembla, ell havia comentat que en el nostre vagó podria acomodar-se a gust. El mosso li duia, en efecte, la maleta, que va col·locar damunt d'un

seient, després de la qual cosa la dama havia quedat lliure per girar-se cap a mi amb un retret:

—No em sembla gaire amable per part seva que no em digui res.

Vaig mirar-la de fit a fit, i a continuació vaig copsar la seva identitat per mitjà de la seva veu; després d'això vaig pensar que ella devia haver-me considerat el mateix tipus d'estúpid que jo havia considerat en Long. Perquè ella era simplement, pel que semblava, la Grace Brissenden. Teníem, tots tres, el vagó per a nosaltres, i vam viatjar junts més d'una hora, durant la qual, assegut al meu racó, vaig tenir els meus companys al davant. Al principi vam començar enraonant una mica, i després, com que el tren —un de ràpid— volava i rugia proporcionalment, vam deixar de competir amb la seva música. Mentrestant, però, havíem intercanviat un o dos fets per anar rumiant en silenci. En Brissenden hi anava més tard; no és que això fos gaire important, però la seva dona estava informada respecte als molts altres que hi anirien; mentre esperàvem havia esmentat gent i coses: que l'Obert, de la Reial Acadèmia, es trobava en algun lloc del tren, que el seu marit vindria amb Lady John, i que Mrs. Froome i Lord Lutley seguien la meravellosa nova moda —i els servents respectius també, com si fossin una sola família— de sortir, viatjar i arribar junts. Vaig adonar-me, mentre estava allà assegut, que, quan ella va esmentar que de Lady John se n'encarregava en Brissenden, l'altre membre del nostre trio havia manifestat interès i sorpresa, i ho havia expressat de tal manera que va fer que ella contestés amb un somriure:

—¿De debò que no ho sabia?

Això havia tingut lloc a l'andana, mentre, aprofitant l'últim minut, esperàvem al costat de la porta.

—¿Per què caram havia de saber-ho?

Pregunta a la qual, de bona fe, ella havia respost simplement:

—És que jo creia que vostè sempre ho havia sabut!

I ambdós m'havien mirat d'una manera més aviat singular, com si volguessin revocar la posició de l'altre. «¿Què diantre vol dir, aquesta dona?», semblava que em preguntés en Long, mentre Mrs. Brissenden em donava a entendre amb certa profunditat: «Vostè sap tan bé com jo per què hauria de saber-ho, ¿oi que sí?»

Francament, jo no ho sabia ni de bon tros; i el que després se'm va acudir que podia molt ben ser el principi de la meva anècdota van ser unes paraules que en Long va deixar caure quan algú va pujar a parlar amb ella. Llavors jo li n'havia donat motiu, al·ludint al fet que d'entrada no havia pogut reconèixer-la. ¿Què dimonis li havia succeït en aquell darrer any o dos? Havia millorat tan extraordinàriament... ¿Com podia ser que una dona que durant tant de temps havia estat poc atractiva acabés tornant-se maca?

Era precisament el que ell s'havia estat preguntant.

—Al principi jo tampoc no l'he reconeguda. Ha hagut de parlar-me. Però no l'havia vista des que es va casar, que va ser, ¿oi?, fa quatre o cinc anys. Està sorprenent per a la seva edat.

—¿Quina és la seva edat, doncs?

—Oh..., quaranta-dos o quaranta-tres.

—Està increïble. Però ¿pot ser que sigui tan gran?

—¿No és fàcil de calcular? —va preguntar—. ¿No se'n recorda, quan es van casar, que era molt més gran que el pobre Briss? ¿Com era que li deien? Menjacriatures. Tothom en feia acudits. En Briss encara no té trenta anys.

No, em vaig dir a mi mateix, no els devia pas tenir; però jo no recordava que la diferència fos tan gran. El que recordava sobre-

tot era que ella era bastant lletja. Ara era bastant bonica. No obstant això, en Long no hi estava pas d'acord:

—He de dir que jo no en dic precisament bellesa.

—Només ho dic relativament. Té un aspecte tan ufanós... i d'alguna manera tan «fi». ¿Per quina altra raó no l'havíem d'haver reconeguda?

—Sí, ¿per què? Però no és res que tingui a veure amb la bellesa —havia exposat la qüestió amb una agudeses a la qual no li hauria donat gens de crèdit—. El que li ha succeït és simplement que..., bé, que no li ha succeït res.

—¿Que no li ha succeït res? Però, estimat amic, s'ha casat. Se suposa que això és alguna cosa.

—Sí, però ha estat casada tan poc temps i d'una manera tan estúpida... Ha de ser desesperadament avorrit ser casada amb el pobre Briss. La seva relativa joventut no li afegeix res, al capdavall. Ell no és res més que el que és. El rellotge d'aquesta dona s'ha aturat, senzillament. No sembla més gran..., això és tot.

—Sí, i això és una cosa estupenda, quan es comença on ella ho va fer. Però considero exacta la seva diferenciació —vaig afegeir—. El que passa és que quan una dona no envelleix, bé es pot dir que rejuveneix; i si rejuveneix és possible suposar que embeleix. Això és tot..., llevat, per descomptat, que em sembla igualment encantador per al mateix Brissenden. Ell tenia la cara, si no recordo malament, d'un bebè; així que si la seva dona realment demostrés els seus cinquanta anys...

—Oh! —em va interrompre en Long—. A ell no li hauria importat que ella ho fes. Això és el que és horrible de l'estat de casat, ¿no ho veu? La gent ha d'acostumar-se als encants de la parella així com als seus defectes. Ell no se n'hauria adonat. Només ens n'adonem vostè i jo, i l'encant d'això és per a nosaltres.

—En aquest cas, quina sort —vaig dir rient— que, estant-ne en Brissenden al marge i relegat al futur incert d'un horari regular, siguem vostè i jo els qui gaudim d'ella!

Les seves paraules m'havien impressionat més del que jo podia assimilar, i crec que segurament, mentre ell parlava, el vaig mirar tornant per un moment a la meua primera perplexitat. Parlava com mai l'havia sentit parlar..., cada vegada menys com el pesat Adonis que tan sovint m'havia menyspreat; i mentre ho feia jo era cada cop més conscient del canvi que s'havia operat en ell. De fet, al cap d'una estona va notar la vaga confusió de la meua mirada i em va preguntar —amb una total bona fe— per què me'l mirava tan de fit a fit. Me'n vaig sortir prou bé contestant-li que no podia sinó mostrar-me fascinat davant la manera com exposava les seves opinions, a la qual cosa em va replicar —amb la mateixa sociabilitat— que ell, per contra, sospitava que jo, essent intel·ligent i crític, em divertia a costa del seu maldestre parloteig. No obstant això, va insistir en la seva idea que el que havíem estat discutint passava desapercebut a en Brissenden.

—Ah, en aquest cas espero —vaig dir— que almenys Lady John no li passi inadvertida.

—Oh, Lady John...! —I es va girar com si hi hagués o bé massa coses a dir d'ella o bé massa poques.

Mentre ell s'entretenia amb el noi dels diaris, jo em vaig trobar de nou ocupat amb Mrs. Brissenden, i ocupat, estranyament, parlant amb tanta llibertat sobre ell com ell i jo havíem fet sobre ella. Mrs. Brissenden em va exposar de manera franca que mai no havia vist que un home millorés tant, confiança que vaig rebre amb entusiasme, ja que em demostrava que amb aquella mateixa impressió jo no anava desencaminat. Pel que semblava, també

ella, en veure'l, només l'havia reconegut després de fer un gran esforç. Vaig acceptar la seva confessió, i jo li'n vaig fer una altra.

—Ell m'ha donat a entendre que a vostè no l'ha pas reconeguda més fàcilment.

—¿Més fàcilment del que vostè ho ha fet? Oh, ningú no em reconeix fàcilment; i, si vol que li sigui sincera, m'hi he acostumat i no m'importa. La gent diu que canviem cada set anys, però a mi em fan sentir com si canviés cada set minuts. De tota manera, ¿què vol fer-hi? ¿És que puc evitar-ho? És el tragí de la vida, la deterioració del temps i de les desgràcies. ¿I sap una cosa? Tinc noranta-tres anys.

—Que jove que deu sentir-se —vaig contestar— per tenir ganes de parlar de la seva edat! L'envejo, perquè res no m'induiria a dir-li la meua. Vostè n'aparenta, ¿sap?, només vint-i-cinc.

Evidentment, el que vaig dir li va produir plaer, un plaer que va atrapar i va retenir.

—Bé, però no pot dir que vesteixi com una dona de vint-i-cinc anys.

—No, vostè vesteix, segons veig, com una de noranta-tres. Si vestís com una de vint-i-cinc, n'aparentaria quinze.

—Quinze anys en una funció escolar! —Va riure en sentir això, feliç—. El seu compliment al meu gust és estrany. En tot cas, jo sé quin és el canvi en Mr. Long.

—Aleshores sigui bona persona i digui-me'l, perquè estigui tranquil.

—Doncs bé, resulta que ja fa un quant temps que una dona molt intel·ligent ha...

—¿Pres —aquest començament era, per descomptat, suficient— un interès especial en ell? ¿Es refereix a Lady John? —vaig preguntar; i, com que evidentment la resposta era que sí,

vaig objectar—: ¿Anomena vostè Lady John una dona molt intel·ligent?

—I tant! Per això, com que per casualitat m'he assabentat que ella agafava el tren següent, he disposat amablement que en Guy l'acompanyés.

—¿Ho ha disposat vostè? —em vaig meravellar—. Llavors Lady John no és tan intel·ligent com vostè.

—¿Perquè creu que ella no ho faria o no podria fer-ho? No hi ha dubte que ella no s'hi hauria escarrassat tant com jo... per més d'una raó. El pobre Guy no té cap mena de pretensió..., només té la seva joventut i la seva bellesa. Aquest és precisament el motiu pel qual em fa pena, i sempre que puc li dono un cop de mà. La companyia de Lady John és un cop de mà, ¿comprèn?

—¿Vol dir que és tan clar que ella ha estat això, per a en Long?

—Sí..., sens dubte li ha donat un cap i una llengua. És això el que li ha passat.

—Aleshores —vaig dir— és un cas d'allò més extraordinari..., un d'aquells amb què hom no es troba mai.

—Oh —va objectar ella—, però aquestes coses passen.

—Molt poques vegades! Sí... Jo estic ben segur que no m'hi he trobat mai. ¿N'està ben segura, que ha estat la influència de Lady John?

—No vull pas dir, naturalment —va replicar—, que ell es mostri agitat si hom la hi anomena, i que, de fet, no sembli tan impertorbable com un lladregot. Però això no demostra res..., o, més ben dit, ja que se sap que estan sempre junts i que ella des del matí fins a la nit es mostra tan aguda com una agulla de barret, demostra allò que hom veu. Un, senzillament, ho admet.

Jo vaig capgirar l'argument.

—No es pot pas dir que estiguin junts, quan resulta que ella és amb en Brissenden.

—Ah, això només es dóna de tant en tant. És una cosa en la qual aquesta mena de gent, ¿no ho sabia?, es complau especialment alguna vegada: per tapar el seu joc cultiven l'aparença d'altres petites amistats. Els estranys perden la pista, i mentrestant l'afer important continua. A més, vostè mateix en reconeix l'efecte. Si ella no l'ha fet tornar intel·ligent, ¿què és el que l'hi ha fet tornar? Ella li ha donat, de manera constant, més i més intel·ligència.

—D'acord, pot ser que tingui raó —vaig dir rient—, encara que parla com si es tractés d'oli de fetge de bacallà. ¿Lady John l'administra a cullerades, en dosis diàries, o només en dóna una gota cada vegada? ¿I se'l pren amb el menjar, ell? ¿Se suposa que ho sap? Per a mi, la dificultat rau senzillament en el fet que si he vist com els guapos es tornaven lletjos i com els lletjos es tornaven guapos, i com els grassos s'aprimaven i els prims s'engreixaven, i com els baixos creixien i els alts s'empetitien; si he vist fins i tot com els llestos, si més no quan així els havia suposat afectuosament, es tornaven estúpids, no he vist mai, en canvi, ni una vegada en la vida, que els estúpids es tornessin intel·ligents.

Era una qüestió de la qual, tanmateix, ella va sortir perfectament airosa.

—Tot el que li puc dir, doncs, és que en els dos propers dies tindrà una experiència nova i interessant.

—Segur que serà interessant —vaig declarar mentre meditava—, i encara més si descobreixo per mi mateix que l'agent és Lady John.

—Ho descobrirà si parla amb ella, és a dir, si la fa parlar. Ja veurà com n'és capaç.

—¿Això vol dir que conserva el seu enginy —vaig preguntar— a pesar de tot el que injecta a d'altres?

—Oh, en té prou per a dos!

—Jo, personalment, estic d'allò més impressionat amb el de vostè —vaig replicar—, així com amb la seva generositat. Poques vegades he vist que una dona en tingués una altra en tan alta estimació.

—És perquè m'agrada ser amable! —va dir ella amb la millor fe del món; a la qual cosa jo només vaig poder contestar, mentre pujàvem al tren, que era una gentilesa que sens dubte Lady John apreciaria. En Long es va reunir amb nosaltres i tots plegats vam seguir, com he dit, el nostre camí, que, com també he assenyalat, em va semblar curt en vista d'aquelles magnífiques insinuacions. A cadascun dels meus acompanyants (cosa que era ben palesa) els havia succeït una cosa sense precedents.